

ALLAQ

Čálli/Forfatter: Cecilia Persson
Sámás/Oversettelse: Magne Ove Varsi

Bagadalli/Instruktør: Haukur J. Gunnarsson
Dramaturga/Dramaturg: Carsten Palmaer
Lávdehábmén/Scenografi: Bernt Morten Bongo
Bivttashábmén/Kostymer: Berit Marit Hætta
Čuovgahábmén/Lysdesign: Øystein Heitmann
Šuoknjadahkkít/Komponist: Kristin Mellem
Koreografa/Koreograf: Indra Lorentzen
Jietnahábmén/Lyddesign: Kristin Mellem, Nils Johansen
Lávlagat lullisámegiellii/Sangtekster sørsamisk: Pia Persson
Grafihka- ja videohápmén/Grafikk- og videodesign: Reidar Richardsen
Vuoiddashámat/Maskør: Trude Sneve
Lullisámegiella giellakonsulteanta/
Sørsamisk språkkonsulent: Unni Steinfjell

Allaḡ: Ingá Márjá Sarre
Stefan: Niillas Holmberg
Sakka: Mary Sarre
Guovža/björn ja Mihkkal/Mikkel: Ingør Ántte Áilu Gaup
Láiddesteaddji /Lederen: Egil Keskitalo
Oahpisteaddji/Veiviseren: Nils Henrik Buljo
Geadggi jietna/Steinens stemme: Kristin Mellem
Lávlla/Sang: Kristin Mellem, Mary Sarre, Ingá Márjá Sarre
ja/og ensemblet

Mátkejođiheaddji/Turneleader: Mary Sarre
Goziheaddji/Inspisient: Rawdna Carita Eira
Guovžamáska/Björnemaske: Kerstin Hjertén Grape
Dávvirfuolaheaddji/Rekvisitør: Gerlinde Thiessen
Goarruid jođiheaddji/Leder systua: Britt Halonen
Goarru/Syer: Biret Rávdná Länsman
Buvttadus- ja čájálmasmátke-teknihkkárat/
produksjons- og turnéteknikere: Bernt Morten Bongo, Gerlinde Thiessen,
Per Četil Somby, Olav Johan Eira
Hans-Olof Utsi
Govven/Foto: Aslak Mikal Mienna
Plakáhta- ja grafálaš hábmén/
Plakat- og grafisk design: Aslak Mikal Mienna
Prográmma ovddasvástideaddjit/
Programansvarlige: Aslak Mikal Mienna ja/og Haukur J. Gunnarsson
Prográmma veahkki/ Hjelp i programarbeid: Britt Inga Vars
Guovžasymbola, plákhtas/Bjørnesymbol, plakat: Berit Marit Hætta
Buvttadeaddji/Produsent: Leif Isak E. Nilut
Mii giitit/Takk til: Frode Fjellheim, báikalaš lágideaddjit/lokale
arrangører, Svein Egil Oskal, Bierna Biente,
Tor Lekang/Björkmanns trykkeri

Álgočájálmas/Urpremiere: 26/2 - 2010

Ráhkis geahččit

Juohke háve go Beaivváš Sámi Našunálateáhteris lea ođđa buvttadus de leat maid mánggalágán dáiddasuorggit das mielde, namalassii: neavttárdáidda, govvadáidda, bivttasdáidda, musihkka, dánsa, bagadallan ja girjjálašvuohta. Dakko bokte lea Beaivváš addán bargovejolašvuođaid ja ovdáneami sámi dáiddáriidda lagabui 30 jagi. Beaivvášii lea hui mávssolaš ovdánahttit sámi dramatihka, ja danne leat áiggiid čađa teáhteris leamaš mánga sámi álgočájálmasa. Dan vuoru geahččit besset vuohččan oaidnit *Allaq* maid lullisápmelaš Cecilia Persson lea čállán,.

Allaq máidnasis čuoldá čáli surgadis ekologalaš boahtteáiggivišuvnna oktii myhtalaš ja árktalaš eamiálbmogiid máilmmiin. Surgadis ekologalaš roassu lea dáhpáhuvvon ja olbmot rahčet birgenlágiin guorba luonddus. Sii leat bággejuvvon fas čeardaservodahkii ja bivdodilálašvuhtii gos unna jovkkoš geahččala birget nu bures go vejolaš, muhto dađibahábut leat sii vajálduhtán vuodđoárvvuid nu go olmmošárvvu, ráhkisvuoda fámu ja mot láhttet luonddus.

Čájálmahas háliidit gudnejahttit lullisámegiela, vaikko eanas oassi lea ge davvisámegillii, de leat lávlagat lullisámegillii, mii dán máidnasis doaibmá dego luonddu myhtalaš giellan.

Kjære publikum!

Hver oppsetning på Beaivváš Samiske Nasjonalteater er et møte mellom flere kunstarter: skuespillerkunst, billedkunst, tekstilkunst, musikk, bevegelseskunst, regikunst og litteratur. Dermed har Beaivváš gitt arbeidsplasser og utviklingsmuligheter til samiske kunstnere i snart 30 år. Et viktig nybrottsarbeid for Beaivváš er å utvikle den samiske dramatikken, og gjennom årene har det blitt mange samiske urpremierer på Beaivváš. Nå er det historien om *Allaq*, skrevet av sørsamiske Cecilia Persson, som får sitt første møte med publikum.

I historien om *Allaq* fletter forfatteren sammen en dyster fremtidsvisjon om økologisk ruin, og en mytisk verden som henter inspirasjon fra arktiske urfolks mytologi og legender. Den store økologiske katastrofen har inntruffet og menneskene kjemper for å overleve i en natur som ikke har noe igjen å gi. Tvunget tilbake til stammesamfunnet og jakttilværelsen søker den lille gruppen å finne et sted der det er mulig å overleve, men de har glemt grunnleggende verdier som menneskeverd, kjærlighetens kraft, og evnen til å lytte til naturens stemme.

I denne forestillingen har vi ønsket å gi plass til det sørsamiske språket. Forestillingens språk er i hovedsak nordsamisk, men sangtekstene fremføres på sørsamisk, som i denne fortellingens univers opptrer som naturens magiske og mytiske språk.

Haukur J. Gunnarsson

Teáhterhoavda ja bagadalli/
Teatersjef og instruktør

Niillas Holmberg

Niillas lea Ohcejohkalaš, Suomabeale sámis eret. Son lea 19 jahkásaš, muhto lea lihkká ollen bargat mánggalágan dáiddalaš bargguid. Čakčat almmuhii diktagirjji *dego livččen oaidnán iežan*. Ja dál lea bargame CD almmuhemiin iežas musihkain ja teavsttaiguin.

Son lei maid mielde joavkkus geat vuite Sámi Grand Prix 2005s. Son lea neaktán sihke váldo- ja smávit rollaid iešguđetlágan sámi mánáid TV-ráidduin. Su jietna gullo jietnagirjjiis, lea oasálastán TV- ja videobuvttadusain, earet eará lei sus guovddáš rolla aitto sáddejuvvon YLE TV-ráiddus *Lopun Alku*. Son lea čuojahan konsearttain, neaktán easkaálgibuvttadusain ja maddái Tampere dáiddajoatkkaskuvllas gos lea oahpu váldán 3 jagi.

Min luhtte lea nappo nu gohčoduvvon mánggaid-dáiddár, gii neaktá Stefana dán čájálmasas, ja mii dákkobokte šaddá su vuosttaš ámmátneavttár bargun teáhterlávddis. Jus mii vuohttit nu gohčoduvvon “bad guy” dán čájálmasas, na de gal ferte leat Stefan gii guoddá dan nama. Čájálmasa čálli Cecilia Persson árkkáša Stefana, go son ovddasta sin geat boahhte áiggis galget doaibmat luohttamušolmmožin servodagas, muhto mii dađibahábut ii lihkestuvvo.

Niillas er Utsjok fra den finske delen av Sápmi, i Tana-dalen, ved grensen til Norge. Niillas er 19 år, men han har likevel rukket å gjøre en hel del i den kunstneriske verden. Sist høst debuterte han som forfatter ved å publisere diktboka *dego livččen oaidnán iežan* (som om jeg hadde sett meg selv). Nå planlegger han CD utgivelse med egen tekst og musikk.

Han var med i en gruppe som vant Samisk Grand Prix i 2005. Han har hatt både bi- og hovedroller i forskjellige TV-serier for samiske barn. Han har vært med å gi stemme til lydbok, vært delaktig i andre TV- og video-produksjoner, blant annet hadde han en sentral rolle i en populær TV-serie ved navn *Lopun Alku* i finske YLE. Han har gitt konserter, spilt i flere amatøroppsetninger opp gjennom oppveksten og bl.a. på Tampere videoregående skole for kunst, der han har gått 3 år.

Vi har altså med en ung multi-kunstner å gjøre. Og nå debuterer denne multikunstneren i rollen som Stefan på den profesjonelle teater-scenen. Hvis forestillingen Allaq har en ”bad guy”, så må det i så fall være Stefan. Forfatter Cecilia Persson synes selv veldig synd på Stefan, som representerer de som får eller har all makt og ansvar for samfunnets framtid, men som dessverre totalt mislykkes.

Cecilia Persson
Čálli/forfatter
(priváhta govva/privat bilde)

Som publikummer på en teaterforestilling er det kanskje ofte slik at man ikke kjenner til handlingen på forhånd. Og med dette som utgangspunkt ble forfatteren stilt følgende spørsmål: ”Med hvilke ord ville du forklart innholdet i *Allaq*, til en person som ikke har kjennskap til forestillingen?” Forfatter Cecilia Persson sitt svar: ”Det handler om en jente som blir forelsket i en bjørn. Og alle vil vel høre en fortelling om kjærlighet og håp?” Vanskeligere er det ikke. Eller det er det jo. For selv om vi er ved kjernen, så er det mer omfattende enn så.

Sommaren i år var torr och snål. Allt brinner, brinner. Heta somrar. Varma vintrar, utan snö och is. Långsamt går det, ändå väldigt fort. Det snöar när det borde regna och regnar när det borde vara snö. Inget växer. Inget liv får plats i askan efter oss.

Med disse ord setter Veiviseren i gang det hele. For det som presenteres i *Allaq* er en framtidvisjon, der naturen og verden som vi nå kjenner den, har kollapset. Og det handler om en gammel kvinne som blir forlatt for å dø, sammen med sitt eneste barnebarn, *Allaq*. ”Etter den store katastrofen der jorden tapte sin livskraft, finns det ingen annen som vil ta ansvar for den gamle. Det er bare datterdatteren *Allaq* som klarer å snakke med henne. Det er bare hun som får svar, når ingen annen ser eller hører.” Slik skriver forfatteren Persson, og fortsetter: ”For å overleve tar den gamle med seg *Allaq* til et sted hun selv oppdaget i sin barndom, en dal der steinene synger og forteller om sitt liv fra tidenes begynnelse. I steinens dal dør bestemor og *Allaq* blir ensom med en skikkelse som hun aldri før har sett eller møtt; en bjørn.”

Cecilia Persson har bygd sin tekst på tre forskjellige myter, fra tre forskjellige urfolkskulturer; den samiske, inuittiske og fra en indianerstamme i Alaska. Men hun har også latt seg inspireres av sin egen bakgrunn. Cecilia Persson har stor forkjærlighet for naturen og vil med dette også vise, som hun selv sier ”de fantastiske åndelige tradisjonene som finnes hos de arktiske urfolk, som samene er en del av”.

Geahččin soaitá dávjá leahkit nu ahte eai dieđe man birra teáhterčájálmas lea. Danne jearaimetge čállis na: Mot don čilgešit *Allaqa* čájálmasa sisdoalu olbmuide geat eai dovdda bihtá? Čálli Cecilia Persson vástidii na: “Máinnas lea nieidda birra gii ráhkásnuvvá guvzii. Gii bat ii áiggoše gullat ráhkisvuoda ja doaivaga birra?” Váddásut gal ii leat. Dahje dan gal lea, vaikko vel leat ge siskkožis de lea mihá viidát.

Geassi lei dán jagi jaŋas ja šattoheapmái. Buot buollá, buollá. Báhkka geasit. Bivvalis dálvvit, muohttaga haga, jienja haga. Hiljit manná, dattege jođánit. Muohttá go galggašii arvit ja arvá go galggašii muohttit. Ii miige šatta. Ii miige ealás gunain mat báhcet min manjis.

Dáiguin sániiguin álggaha Oahpisteaddji čájálmasa. Boahpteáiggi višuvnnat, gos luondu ja máilbmi nu go mii dovdat, leat gáhččan. Lea muitalus boares áhku birra gean guđdet meahccái jápmit, Allaqain gii lea su áidna áhkkut. “Maŋŋel stuora roasu gos máilbmi duššadii iežas, ii leat šat oktage gii áimmahuššá boaresolbmo. Dušše Allaq nagoda hubmát suinna. Dušše son oažžu vástádusaid, go earát eai oainne eaige gula. Na čálá čálli ja joatká: “Vai heakkas beassá de váldá áhkku Allaqa mielde čiegus báikái gos ieš lávii leahkit mánnán, ávžžis gos geađggit lávlot ja muitalit iežaset eallima birra álggu rájes. Bákteávžžis jápmá áhkku ja Allaq báhcá okto guovžžain maid ii leat goassege oaidnán ovdal”.

Cecilia Persson lea čállán máidnasa golbma iešguđetlágán eamiálbmot myhtaid vuodul; sámi, inuihtaid ja indiánačeardda Alaskas. Son lea maid váldán osiid iežas eallimis. Son lea luondduberošteaddji ja háliida čájehit “dákkobokte daid earenoamáš vuoiŋŋalaš árbevieruid mat leat davviálbmogiin, nugo sámeálbmogis”.

DUVREIN LAAVLOME

Miehtjiegålkoelassje,
miehtjiemaennie.

Mij elmiem rijrie guhte
ij jeatjah maehtieh.

Veaksehke goh uktsie,
væjsehke goh akte.

Biegkem jávka. Saedtiem
byöpmede.

Daelviem åeredh, ajve
dihte maahta.

Laenjeds goh giëken-
njoele jih garres goh
gierhkie

Dov jielemem atnele
guhte ij jeatjah almetjie
maehtieh.

Dan tjelmiej sisnie dälle
buala.

Gåetiej bijre fierhten
iehkeden njaaka.

Dov jielemem jïjjen
atnele
Jih dov vaajmoen tjirrh
tjaetsine galka
Mearoem jih eatnemem
gæarta.

Miehtjiegålkoelassje,
miehtjiemaennie.

Saaht maam darjoeh,
geehdedh destie!

BJÖRNENS SÅNG

En vildmarksgångare, en
vildmarksman.

Han rider storm som
ingen annan kan.

Stark som nio, klok som
en.

Han dricker vind. Han
äter sand.

Och sover genom vin-
tern klarar bara han.

Mjuk som ängens ull och
hård som sten.

Han griper om ditt liv
som ingen annan man.

På botten av hans ögen
brinner det en eld.

Han smyger runt om
husen varje kväll.

Han griper om ditt liv på
natten,
Och rinner genom själen
din som vatten.
Han flyger över hav och
land.

En vildmarksgångare, en
vildmarksman.

Vad du än gör så akta
dej för han!

GUOVŽŽA LÁVLLA

Meahci vázzá, meahci
áddjá

Oktage ii riide riđu
áđabut

Ovcci olbmá vuoibmi,
ovtta olbmá jierbmi.

Juhká biekkaid. Borrá
sádduid.

Dálvvi oadđá, ii oktage
nugo son.

Linis dego gieddeullu,
garas go geađgi.

Oktage olmmái ii
dohppe du eallima nugo
son.

Su čalmmiid bodnis
buollá dolla

Son njágada dáluid birra
juohke eahkeda.

Son dohppe du eallima
ihkku,
Ja golgá du sielu čađa go
čáhci.
Son girdá ábiid ja eat-
namiid badjel.

Meahci vázzá, meahci
áddjá.

Maid juo dagažat, muh´

Beivvás Sámi Našunálateáhter

Pb. 293, N-9521 GUOVDAGEAIDNU/KAUTOKEINO

+47 78484460, beivvas@beivvas.no www.beivvas.no, Allaq©2010